బదులుకు బదులు

శ్రీమతి మునిపల్లె సరస్వతి

సుందరం మిలటరీకి వెళ్లినప్పటినుండియూ కాంతమ్మ విచారంతో మంచమెక్కింది. పొరుగింటి పున్నమ్మ, ఇరుగింటి వీరమ్మ పోగై చెప్పవలసిన మాటలన్నీ చెప్పారు. కాని కాంతమ్మ హృదయం తేలికపడింది కాదు. కాంతమ్మ కన్నులలో కొడుకు సుందర విగ్రహం కొట్టొచ్చినట్టు కన్పిస్తూండేది. దానితో కాంతమ్మ భోరునఏడ్చి, జారిన వెంట్రుకలను విదిల్చి ముడుచుకొని పక్కిమంచంలో కూరుకుపోయేది. సుందరం మాటలు కాంతమ్మను అంధకారంలోకి లాక్కుపోయాయి. కాంతమ్మ పెనిమిటి నాగయ్య కొడుకు మిలటరీకి వెళ్లిన నాలుగు రాళ్లు తేగలడనే వాంఛతో కాంతమ్మను వూరడించేవాడు. కాని కాంతమ్మ నాగయ్య మాటలను నిర్లక్ష్యపెట్టడం మొదలెట్టింది. దానితో నాగయ్యకు కాంతమ్మమీద విసుగుకల్గింది. ఇంట్లో పిల్లా పీచూ వొకటేఏడుపు తిండికోసం - కాంతమ్మ మంచంమీదనుండి కాలుదింపదు. నాగయ్య పిల్లలతో వంటదగ్గర నానా యిబ్బందులు పడ్తున్నాఁడు. ఇరుగు పొరుగు పలికేట్టులేరు.

◆ ◆ ◆

2

కాంతమ్మకు కొడుకు మిలటరీకి వెళ్ళాడన్న దిగులు వొకవంతయితే, మంచి సంబంధం అయిన తన తమ్ముడు తన కూతుర్ని చేసుకోలేదని అదో దిగులు. ఈ దిగుళ్ళతో కాంతమ్మ హృదయం దవానలంలా దహిస్తోంది.

ఎవరికైనా సరే యీడొచ్చినపిల్ల యింటబడి వుంటే - నా కేమిటి ? ... కాంతమ్మకేమిటి ? ... మరొకరికేమిటి ? ... చుట్టుపక్కలవారు "కానీయండి, కానీయండీ ! మంచి ముహూర్తాలు వస్తూంటే ... " అని అంటూంటారు. అలాగే కాంతమ్మ తన కూతురు సుబ్బలక్ష్మి యింటబడి వుంటే ఎంత దిగులు !! పాపం ... కాంతమ్మ అమాయకురాలు. కనుకనే తన తమ్ముడికి బి. ఏ. చెప్పించుకొని, చివరకు తన కూతుర్ని యిచ్చుకోలేకపోయింది. ఇన్ని కష్టదశల్లో కాంతమ్మ మంచం పట్టకుండా ఎలా వుంటుంది ? సుందరం మిలటరీకి వెళ్ళడం, తన తమ్ముఁడు తొలగిపోవడం ఒకేసారి జరిగాయి. తన కండ్లను తానే నమ్మలేకపోయింది కాంతమ్మ. లోకపు పోకడలు కాంతమ్మకు అప్పుడర్థమయ్యాయి.

◆ ◆ ◆

3

శ్రీనివాస్ కాంతమ్మకు సోదరుఁడు. నవయవ్వన నాగరీకుఁడు. బి. ఏ. పట్టా పుచ్చుకున్నవాడు. చిన్నతనమునుండి కాంతమ్మ దగ్గరే పెరిగి అక్కగారి ప్రోద్బలమువల్లనే బి. ఏ. చదివాడు శ్రీని. అక్కగారింట్లో వుండికూడా, అక్కకూతురిపైన అనురాగాన్ని సంపాదించుకోలేకపోయాడు. ఆమె అతనికి సహజ సోదరిప్రేమ మూర్తీభవించింది. దానితో కథ అడ్డం తిరిగింది. లోకానికి శ్రీని నిందితుడుగా ప్రవేలెట్టి చూపబడ్డాడు. నలుగురు నానా మాటలు మాట్లాడారు. శ్రీని బావగారింట్లోవుంటే మర్యాద దక్కదనుకున్నాడు. ప్రక్కనున్న మేనమామ గారింట్లోకి దారి తీశాడు. వూరివారంతా నివ్వెరపడ్డారు. కష్టపడి చదివించిన కాంతమ్మ నాగయ్యలకు ఫలితం దక్కలేదు. 'పాపం కష్టపడినా కొందరికి ఫలితం దక్కదమ్మా !' అని వచ్చిపోయేవారు అంటుంటే కాంతమ్మ ముఖం పాలిపోయినట్లయింది. తనకు అండ ఎవరు ? బంధువులంతా తన కాపురాన్ని వేరుచేశారు. ఆడపిల్లకు మనువులు రానీయకుండా యీ విహంగాలు శాఖశాఖకూ వ్యాపించివున్నాయి, దీక్షతో యోచిస్తే కాంతమ్మ కొక్కక్కసారి నిద్రే వచ్చేదికాదు. అవవింతల్లో మినుక్కు మినుక్కుమనే దీపపు ప్రమిదను చూస్తో కునికిపాట్లు తీస్తుండేది.

నాగయ్య పేరుకు తగినవాడు. తన భార్య, కూతురు వివాహానికై దిగులుపడుతుంటే చూచి సహించగలడా? ... పొరుగువారు చేసిన పనికి ప్రతీకారం చేయాలని మనసులో పందెం వేసుకున్నాడు. తన యిష్టదేవత పుట్టలమ్మను అనేక విధాల ధ్యానించాడు. తన యావదాస్తి పదెకరాలలోనూ, రెండెకరాలు వరునకు కట్నంగానిచ్చేలా భార్యకు నచ్చచెప్పాడు. ఇంతటితో కాంతమ్మ కొంచెం మంచం మీదికాలు క్రిందకు బెట్టడం మొదలెట్టింది - పాలిపోయిన ఆమె చెక్కిళ్లు మళ్ళీ చిగిర్చాయి. కాంతమ్మ యింటికి రకరకముల పెండ్లికొడుకులు వస్తున్నారు పోతున్నారు. కాని మాయ గ్రద్దల చేతుల్లో చిక్కేవారు జారిపోతూనేవున్నారు. పోతున్నారే అని. కాంతమ్మ కించిత్తయినా దుఃఖపడలేదు. అమాయకురాలగు కాంతమ్మ భర్త యిచ్చిన హామీమీద ధైర్యపడింది. దానితో కొడుకుమీది బెంగ కొంచెం సన్నగిలింది. నాగయ్య తన స్నేహితులద్వారా మంచి కుఱ్ఱవానిని, తమ కులస్థుడైన మోతుబరీ రైతు కుమారుణ్ణి పట్టాడు. నాగయ్య వుదయాన్నే కోర్టు వ్యవహారమున్నదని బయట పుకారు పుట్టించాడు. భార్య కట్టిన చద్దిని చంకన బెట్టుకొని ప్రయాణమయ్యాడు. ముసిముసి నవ్వులతో కాంతమ్మ నాగయ్యకు వీడ్కోలిచ్చింది - కాంతమ్మ నాగయ్య 'పండు' చేసుకువస్తాడని వేయి దేవతలకు మొక్కుకొంటుంది - తల్లి అష్టకష్టాలు చూచి సుబ్బులు దొడ్లోని తులశమ్మకు దొంగ నమస్కృతులు అర్పిస్తోంది.

◆ ◆ ◆

4

మహాత్ములు తమ కార్యములను భగవంతునిపై భారమువేసి చేస్తారు. అలాగే నాగయ్య భగవంతుని ధ్యానిస్తూనే వరుణ్ణి ఖాయపర్చుకున్నాడు. ఆ వూరిలో ఆ కుఱ్ఱవాడొక్కడే చక్కగా చదివినవాడు, సంపన్నుడు. నాగయ్యకు ఎక్కడలేని సంతోషంగలిగింది. ఎగిరిగంతువేసి, కాంతమ్మకీ వార్త ఎరిగిద్దామా! ... అని అనిపించింది. కాని అది నాగయ్యకు సాధ్యమనిపించలా ... నాగయ్య చాటు నామాటునా లొట్టలు కొట్టుకుంటూ తను యివ్వదలచుకొన్న కట్నాన్ని మాటల సందర్భంలో విడిచాడు. వరుడు నాలుక కొరుక్కున్నాడు. పిల్లను చూడాలన్నాడు. - నాగయ్య తల వూపాడు - మరునాటి సాయంత్రమే నాగయ్య పెండ్లి పెద్దలతో యింటికి మరలి వచ్చాడు. జడకుప్పెలు, చక్కని జార్జెట్ పరికిణీ, ఆకుపచ్చ పూల దావిణీ, చెవులకు లోలకులు గాలికి తేలిపోతున్నాయి. ఒక్క చిటెకెలో వాకిట్లోకి వచ్చింది పుత్తడి బొమ్మలా సుబ్బులు.

నాగయ్య చిటికవేసి సుబ్బులికి సైగచేశాడు. సుబ్బులు తండ్రిగారి సౌజ్ఞను పంజరంలోని చిలుకలా గ్రహించి తుర్రున తలుపుచాటుకు తొలగిపోయింది. నాగయ్య అసాధ్యుడమ్మా అని కేకవేసింది శేషమ్మ. దానితో నలుగు రక్కలూ తోడు దొంగల్లా అందెలు మోదుకుంటూ పంచలోకి దారితీశారు. నాగయ్య మొహం చిటచిటలాడిపోతున్నది. పెండ్లివారేమనుకుంటారో అయ్యగారి ముఖంచూచి అని కాంతమ్మ మాటలు సాగదీసి, సాగదీసి మాట్లాడ్డం మొదలెట్టింది. వరుడు పిల్లను జూచి నవ్వుకున్నాడు. అందరి కండ్లల్లో కారం దుమ్మెత్తిపోసినట్లు అయింది - ఒకరి మొహం వొకరు చూచుకోడం జరిగింది - పెండ్లికొడుకు నోటి వెంటవచ్చిన మాటలు వినగానే కాంతమ్మ కడుపు చల్లబడింది - తన తమ్మునిమీద ఇప్పుడొక విధమైన క్రోధము ఏర్పడింది - తన తమ్మునికంటే యీ కుఱ్ఱవాడు వందరెట్లు అందంగా వున్నాడని గర్వించింది. చదువులోను తీసిపోడు. కాంతమ్మ ముఖం కళకళలాడింది. పెండ్లివారంతా వెంటనే ఆకు వక్కలు తీసుకొని యిండ్లకు జేరారు. కాంతమ్మ పొరుగిండ్లకు వెళ్లడం మానివేసింది. ఇక మిగిలింది తన కొడుకు విషయం - కూతురు పెండ్లి ప్రయత్నం జోరుగా జరిగిపోతుంది - కాని పచ్చని పందిరిలో తన ముద్దుల కొడుకు సుందరం వుంటే ఎంత అందంగావుండు ననిపించింది కాంతమ్మకు. ఇల్లాండ్ర కోరికలకు అంతూ

పోంతూవుండదట! అలాగే కాంతమ్మకొడుకు సుందరంవున్నా - మనుమళ్లకొరకు వెదకేదా హృదయం.

నాగయ్యతో పన్నాగం ప్రారంభించింది. అప్పటికే సుందరం మిలటరీకి వెళ్ళి రెండేళ్ళయింది. "తనకు ప్రమాదావస్థగానున్నదనియు, ఆఖరిచూపులందవలెనని, త్వరగా బయల్దేరిరావలయునని తెగించి కాంతమ్మ తంతిగొట్టమంది. నాగయ్య బుర్రతిప్పి నూరు రూపాయిలకాగితం మార్చుకొని గిర్రున జేరాడు రైలుస్టేషన్‌కు - తంతిగొట్టగానే సుందరం శరీరంగగుర్పొడిచింది. మాతృదేవత కారుణ్యం అతనిలో తొంగిచూచింది. కండ్లు చెమ్మగిల్లాయి, అతనిలోని ప్రతినరం మూల్గింది. నాలుగడుగుల్లో కమాండరును కలుసుకున్నాడు. సుందరం అదృష్టవశాత్తు ఆయన 'డిస్‌ఛార్జి' అని నొక్కి చెప్పి, 10 పదుల కాగితాలు చేతిలోపెట్టి షేక్‌హాండ్ యిచ్చి వీడ్కోలిచ్చాడు - సుందర తిరిగి వుదయాన్నే గుఱ్ఱం బండిలో స్టేషన్‌నుండి యింటికి పరుగెత్తాడు. ఇంటికి సున్నం - యింటి ముందు పెద్దపందిరి. తల్లిదండ్రి చేసిన పన్నాగం చాల బావుందనుకున్నాడు.

"ఇంతకూ ఎవరి పెండ్లి?" సుందరాన్ని మరి మరీ బాధించ సాగింది. అడుగుదీసి అడుగెట్టగానే తల్లి దిష్టి తీయడానికి పళ్ళెంతో హాజరయింది. తల్లి కాంతమ్మ - సుందరం వొళ్లు పులకరించింది. బి. ఏ. తప్పిపోయిన సుందరం బంధువుల మొహం చూడాలంటే సిగ్గుగానేవుంది. కాని మిలటరీధీమాను వెలిగించాడు సుందరం -

◆ ◆ ◆

5

అనుకున్న ప్రకారం సుబ్బులక్ష్మికి శ్యామబాబుకు వివాహం అద్భుతంగా జరిగింది. మంచి మంచి లాంఛనాలతో నాగయ్య జరిపాడు కూతురి పెళ్లి. శ్రీనివాస్ మొహం నల్లబడింది. నాగయ్య అస్త్రానికి కాంతమ్మ శాంతానికి ఇరుగుపొరుగువాళ్ళు ఏమిచేస్తారు? అదంతా దైవమహిమ - దిక్కులేని వారికి దేవుడేదిక్కు.

శ్రీనివాసన్ పది సంవత్సరములు తహశీల్దార్ పనిచేసి, మంచి లాభంతీసి మేడకట్టాడు. శ్రీనికూతురు నళిని యస్.యస్.యల్.సి పరీక్ష వ్రాసి వచ్చింది. నళిని చిన్ననాటనే సుందరాన్ని అదోలా మాట్లాడించేది - కాని సుందరం నళినిమీద ఆశ పెట్టుకోలేదు. వాళ్ళకు వీళ్ళకు మాటలులేకపోగా నళిని వల్లకూడా మాటలు కలిసేలా లేవు. సంవత్సరం గడిచింది. నళిని పరీక్ష పాసయింది. తల్లి రత్నమ్మ గయ్యాళి. శ్రీని రత్నమ్మతో పిల్లిలా కాపురం చేస్తున్నాడు. నళిని తల్లిమాటలకు అడుగులకు మడుగులొత్తుతుంది. అందువలన నళిని, తల్లి ఊహలకు బలియయింది, సుందరం అంటే రత్నమ్మకు, ఒక విధమైన క్రోధం. దానిచేర రత్నమ్మ సుందరానికి తన కూతుర్ని యివ్వగూడదనుకుంది. తన మాటమీద వుండేవాడు భర్త. నళినిని పేరొక కట్టువానికి యిచ్చుకోజూచింది. పిల్లికంచంలో పాలు త్రాగుతూ ఎవరికీ తెలియదనుకుంటుంది, అలాగే రత్నమ్మ కూతురు నళినిచేత తనవైపు చుట్టానికి వుత్తరం వ్రాయించింది.

ఎలాగయితేనేం ఆనోటా నోటా సుందరానికి తెలిసింది. తన మేనమామ ద్రోహం, సుందరానికి వెర్రిగా ఏడుపువచ్చింది. కాని తన తల్లివలెనే శాంతం వహించాడు. నలుగురూనవ్వారు. కాని సుందరం అధైర్యపడలేదు. యింటికికూడాపోలేదు. ముందు నళిని వివాహమయితే గాని తాను వివాహం చేసుకోనన్నాడు. మూడు నెలలు గడిచాయి. నళిని తల్లిదండ్రులు సుందరం దగ్గరకురాలేదు. నళినికి వివాహం నిశ్చయంజరిగింది. సుందరం ముఖం వికలమయింది. కాంతమ్మ గుండెలో రాయబడ్డట్టు అయింది. నాగయ్య నాగుబాములా బుసపెట్ట సాగాడు.

◆ ◆ ◆

6

ఆరోజు టెలిగ్రామ్ వచ్చింది. మంచంమీద నున్న సుందరం వులిక్కిపడేలా పోస్టుమేన్ కాగి

తాన్ని చేతికందించాడు. ఏముంది... "శుభవార్త!" గొప్పింటి పడుచు తనకు యిల్లాలు కాబోతోంది. ఎందరో వారి పడుచుల్ని చేసుకోవాలని ప్రయత్నం చారు. కాని వారికి లభించలేదు. ప్రయత్నించిన వారిలోని వారే శ్రీనివాసన్, తన బావశ్యాబాబు.

అదృష్టం! ఎవరివంతు? సుందరం ఎగిరిగంతు వేసి అమ్మకు ఎదురయ్యాడు - కాంతమ్మ గంపెడు దుఃఖంతో నిండింది. టెలిగ్రామనగా, వారి ... సంబంధం అనగానే కాంతమ్మ శరీరం సంతోషంతో పులకరించింది. 8 వేలరూపాయల కట్నంతో సుందరం గొప్పింటి బిడ్డను అందుకో బోతున్నాడు.

హుఁ... "బదులుకు బదులు" సుందరం అకు వక్కలతో, పట్టుబట్టలతో గొప్పింటి పడుచును, అందుకున్నాడు. సుందరం తన మర్యాదను కాపాడుకొని మామతో బదులుకు బదులు తీర్చుకున్నాడూ,

---

సిరిసిరిమువ్వలు

ఉపాధ్యాయుడు:-బాబ్జీ! ఏనుగులు ఎక్కడ దొరుకుతవిరా?

బాబ్జీ:-(కొద్దిగా ఆలోచించి) ఏనుగులాంటి పెద్ద జంతువులను ఎవరు పారేసుకుంటారండీ! ఎక్కడైనా దొరకడానికి!

అల్లంకి చెల్లారాం

♦ ♦ ♦

ఒక సభలో బ్రాహ్మణులకు తాంబూలాలు పంచిపెడ్తుంటారు. ఒక కుర్రాడు తన తండ్రితో "నాన్నా! అరటిపండు నాకే - అర్ధణా నాకే - వక్కలు మాత్రం నీవు తీసికో" అన్నాడు.

"అమ్మకోమరి?" అన్నాడు బ్రాహ్మణుడు.

"విడాకులిచ్చేయ్" అన్నాడు కుర్రాడు తమలపాకులు చూపుతూ.

♦ ♦ ♦

"మీ కుక్క బాగుంది"

"చాల మంచిదండి - ఏమి పెట్టినా తింటుంది - పిల్లలంటే బలే యిష్టం"

"ఓరి బాబోయ్! - పిల్లలను తినే కుక్క ఏంమంచిదీ!"

♦ ♦ ♦

"ఏమిరా నాయనా! పంతులుకు ప్రైవేటు జీతం మాత్రం చెల్లించడమేకాని ఆయన దగ్గరకు వెళ్లి చదువుకోపోతే ఎలాగ?"

"వెళ్తాను - యిప్పుడే ఏంతొందర! పరీక్షలయిన తర్వాత ..."

♦ ♦ ♦

"అమ్మాయ్! తర్వాత సీనులో నీవు సత్యవంతునిమీదపడి ఏడవాలి" అన్నాడు ఒక సినిమా డైరెక్టరు.

"ఎలాగండీ!" అన్నది నాయకి.

"మీ ఆయన పోయినప్పుడెపుడూ ఏడవలేదూ?"

"లేదు - మరొకర్ని చేసికున్నాను" అని తార సమాధానమిచ్చింది.

పిల్లా సుబ్బారావుశాస్త్రి